

FANTASTISKE ARKEOLOGISKE FUNN SMELTER UT AV ISEN I NORSKE HØYFJELL

Forfattere: Espen Finstad & Lars Pilø, arkeologer i Oppland fylkeskommune

Fullversjon av rapporten kan lastes ned fra
www.klimapark2469.no

Bilder av funn:
<http://www.oppland.no/Klimapark2469/Bildegalleri1/Bilder-fra-funn/>

De siste årene har isbreer og snøfonner i norske høyfjell smeltet dramatisk. Ut av isen har det kommet utrolig velbevarte arkeologiske funn – spor etter reinsjakt for tusenvis av år siden bevart i isen som et frossent tidsbilde. Mange gjenstander, og til og med tusen år gamle jaktstasjoner med buestillinger og ledegjerder for reinen er smeltet frem. Disse unike kultursporene ligger nå i dagen foran isen og brytes raskt ned av vær og vind. Det bør igangsettes et omfattende sikringsprogram for å redde funnene, som er av internasjonal betydning. Tilsvarende arkeologiske funn fra snøfonner og isbreer er også gjort i Nord-Amerika og i Alpene, og tidspresset og dramatikken rundt redningen av funnene er like stor der.

De arkeologiske funnene som smelter frem av isen er av varierende karakter, men er særlig knyttet til fangst og ferdsel. I Alpene er det spesielt oppdagelsen av ismannen Ötzi og funnene fra fjellpasset Schnidejoch som er kjent. I Nord-Amerika er det smeltet frem omfattende spor etter indiansk og inuittisk caribou-jakt ved snøfonner i Alaska, Yukon, British Columbia og Northwest Territories. Det er også gjort funn i Rocky Mountains.

I Norge er funnene ved snøfonner knyttet til spor etter villreinfangst. På snøfonner og isbreer har reinen, før som nå, oppholdt seg i varme perioder sommerstid. På og ved fonner og breer er det også mange steder drevet jakt og fangst på rein. Siden fonnene ligger i ro, i motsetning til breene, har de i mange tilfeller bevart pilskaft, skremmepinner, trespader og annet. Isen har frem til nå fungert som en tidskapsel som har bevart funnene i en nesten fersk tilstand selv om mange av dem er opp til flere tusen år gamle, for eksempel en 3400 år gammel lærsko. Disse funn har meget stor vitenskapelig verdi, både av arkeologisk og klimahistorisk art. Samtidig gir de pga. sin ferskheter en sjelden nærhet til fortidens mennesker. Nå smelter isen som har bevart gjenstandene. Allerede i dag vet vi at det ligger tusenvis av fremsmeltede gjenstander eksponert foran snøfonner i høyfjellet i Norge. Skal funnene berges må det handles raskt i form av et arkeologisk sikringsprogram.

I 2006 ble det igangsatt et FoU-prosjekt som skulle studere problematikken rundt fonnfunnene, med snøfonnene i Oppland som case-område. Prosjektet var et samarbeid mellom Oppland Fylkeskommune og Kulturhistorisk Museum, Universitetet i Oslo, med finansiering fra Riksantikvaren og Oppland fylkeskommune. Rapporten fra dette arbeid blir presentert på Klimapark-lanseringen 13.april 2010. Resultatene viser at det er mulig å lage et målrettet og langvarig program for sikring av funn knyttet til fonnene.

Resultatene av prosjektet har dessuten vært av stor betydning for igangsettelsen av Klimapark²⁴⁶⁹ – et formidlingskonsept som tar utgangspunkt i jaktstasjonen fra folkevandringstid (400-600 e.Kr.) og vikingtid (800-1050 e.Kr.) ved Juvfonna i Lom. Grunnlaget er nå lagt for å igangsette et sikringsprogram som skal håndtere de unike arkeologiske funn som smelter ut av fonnene i de høyalpine områder i sentrale fjellstrøk i Sør-Norge - innen det er for seint.

Det er fortsatt mulig å redde mange av de arkeologiske funnene som er smeltet frem av isen, men klokka tikker ubønhørlig.